
Mesura de govern

Millora del sistema per
l'abordatge integral de les
violències masclistes a Barcelona

Índex

PRESENTACIÓ.....	3
1. SISTEMA D'INFORMACIÓ I ANÀLISI	5
Diagnòstic del sistema d'informació.....	5
Actuacions de millora	7
2. SISTEMA DE DETECCIÓ, D'ATENCIÓ I RECUPERACIÓ.....	8
Diagnòstic del sistema de detecció, d'atenció i recuperació	8
2.1.- Sistema d'atenció des dels diferents serveis	8
2.2.- Coordinació de la resposta institucional.....	14
2.3.- Articulació de la resposta del teixit social i de l'entorn immediat	20
2.4.- Noves línies d'actuació.....	22
Actuacions de millora	23
3. SISTEMA DE PREVENCIÓ	27
Diagnòstic del sistema de prevenció	27
Actuacions de millora	31
4. EVOLUCIÓ PRESSUPOST INICIAL PROGRAMA VIOLÈNCIA MASCLISTA 2009 - 2016 ..	33

PRESENTACIÓ

La violència vers les dones és un problema públic de gran envergadura que lluny de reduir-se, any rere any persisteix. A Europa, 62 milions d'europes han viscut violència masclista al llarg de la vida i una de cada tres ha experimentat agressions físiques o sexuals¹. A l'Estat Espanyol segons dades de la Delegación del Gobierno durant l'any 2014 es van produir 54 assassinats (segons altres fonts la xifra és de 88 assassinats²) i en aquest any 2015, encara per finalitzar, 48 dones han estat assassinades. Així mateix, també al conjunt de l'estat espanyol el 2015 el 12,5% de les dones de 16 o més anys residents declara haver viscut violència física i/o violència sexual per part de les seves parelles o ex parelles en algun moment de la seva vida, el 25,4% violència psicològica de control, el 21,9% violència psicològica emocional i el 10,8% violència econòmica de per part d'alguna parella o ex-parella.

A Catalunya les dades són igual de esfereïdores, més del 26% de les dones han viscut violència masclista greu al llarg de la seva vida³, amb una especial incidència en dones joves i amb 14 dones assassinades el 2014, 4 el 2013, 13 el 2012 i 7 fins novembre de 2015 segons dades del Departament d'Interior (Generalitat de Catalunya) i del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

La província i la ciutat de Barcelona no són una excepció tampoc. A la demarcació de Barcelona 7 dones van ser assassinades el 2012, 1 el 2013, 9 el 2014 i 5 el 2015⁴ (dades fins 26 d'octubre). A Barcelona ciutat 9 dones van ser assassinades el 2014 i a banda d'aquesta violència masclista més extrema, com són els homicidis, als Jutjats de Violència sobre la dona de Barcelona el 2014 s'han interposat un total de 4.706 les denúncies per lesions, a les que se li sumen altres denúncies per delictes contra la llibertat, trencament de mesures, o delictes contra la integritat moral.

Segons l'enquesta de Violència Masclista⁵ realitzada el 2010, sabem també que el 29,9% de barcelonines han viscut al llarg de la seva vida una agressió masclista greu. Un 16,3% de les dones han viscut agressions masclistes al carrer, d'entre les quals un 9,3% d'elles porta objectes de defensa (per exemple un esprai), un 24,9% té més por

---

¹ Agència Europea dels Drets Fonamentals (2014)

² Segons Feminicidios.net que comptabilitza totes les formes i àmbits on es perpetra la violència masclista.

³ Segons l'enquesta de Violència Masclista a Catalunya (2010)

⁴ Segons dades de la *Delegación del Gobierno para la Violencia de Género*

⁵ Programa de Seguretat contra la Violència Masclista del Departament d'Interior i Ajuntament de Barcelona. (2010)

de sortir, un 29% procura no sortir mai sola i només un 0,4% de les dones víctimitzades havia denunciat els fets. De manera afegida, el 10,1% de les barcelonines ha perdut la feina al llarg de la vida per agressions masclistes directes, i pel que fa a la violència viscuda en l'àmbit laboral una de cada deu dones ha viscut assetjament psicològic al lloc de treball, un 4,8% de dones declaren haver viscut assetjament sexual i un 5,3% de dones declara haver patit un acomiadament sexista.

Davant aquest greu problema social i polític els moviments feministes i les entitats de dones de la ciutat de Barcelona, així com d'altres indrets, han lluitat de manera ferma durant dècades per eradicar aquesta violència i per atendre i acompanyar les dones i els seus fills i filles que la viuen. El seu compromís ha estat recollit, només en part, des de les administracions a través de la Llei estatal *Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género* i especialment a través de la Llei Autònoma *Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista*, en la que es fa referència a com aquesta violència pren forma no només en l'àmbit de la parella sinó també en la família, l'àmbit laboral i el comunitari i la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Aquest compromís legislatiu, tanmateix, no sempre s'ha acompanyat d'un compromís pressupostari ferm, fet que hem pogut constatar en els darrers quatre anys en que sota el marc de les polítiques d'austeritat hem vist reduir-se de manera intensa el pressupost que l'estat espanyol hi dedicava.

Des de l'Ajuntament de Barcelona, en els darrers 10 anys s'ha assumit progressivament un compromís per treballar per la seva eradicació, que s'ha traslladat a un augment progressiu del pressupost, dedicant-se actualment un pressupost inicial de 4.708.638,57€ en prevenció, detecció, atenció, i recuperació. No obstant, front la persistència sistemàtica d'aquesta violència, les múltiples formes i àmbits en els que es produeix, al número encara molt reduït de dones i familiars que reben el suport de l'administració -un 13% de les dones que havien viscut violència per part de la seva parella o ex parella havien acudit als serveis socials⁶- i la greu vulneració que suposa aquest fenomen al dret fonamental de gaudir d'una vida lliure de violència, cal que enfortim de manera urgent el sistema de detecció, atenció, recuperació i prevenció de les violències masclistes a la ciutat.

Aquesta mesura de govern proposa tot un seguit de millores, que requeriran d'un augment pressupostari progressiu. En concret, es preveu un augment d'un 1.279.280

---

⁶ Macroencuesta de Violencia contra la Mujer 2015 de la Delegación del Gobierno para la Violencia de Género del (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad)

d'euros l'any 2016 i a finals de l'any 2016 es calcularà de nou l'augment necessari per assolir les millores entre el 2017 i 2019.

Les mesures de millora que explicarem a continuació es relacionen amb:

1. la creació d'un sistema de recollida de dades per conèixer el fenomen a la ciutat de manera periòdica i sistemàtica;
2. l'avaluació, revisió i millora de tot el sistema de detecció, atenció i recuperació de les dones, fills/es, infants i adolescents, en els quals té també un impacte la violència.
3. l'impuls de la política de prevenció de les violències masclistes a la ciutat.

1. SISTEMA D'INFORMACIÓ I ANÀLISI

Diagnòstic del sistema d'informació

Una de les vies fonamentals per poder conèixer i actuar per reduir les violències masclistes és el disposar d'un sistema d'informació eficaç i periòdic que ens proporcioni dades sobre la magnitud i forma en que es produeix aquesta violència a la ciutat. No obstant, els sistemes d'informació i les dades de les que disposem actualment per conèixer aquest fenomen a la ciutat tenen limitacions rellevants que cal que revertim per poder actuar amb major eficàcia i celeritat.

Les dades de les que disposem amb major periodicitat en els darrers 16 anys provenen de la *Macro Enquesta de violència contra les dones* que es realitza pel conjunt de l'estat espanyol. Aquesta si bé és una font que ens permet conèixer el fenomen i la seva persistència de manera periòdica no ens proporciona les dades desagregades de Barcelona. Per obtenir les dades de Barcelona podem ampliar la mostra de l'enquesta de *Violència Masclista Catalana*. Aquesta enquesta es realitza cada 5 anys i fins al moment només s'ha realitzat una vegada. **Aquests són intervals massa amples que no ens permeten fer un seguiment acurat del fenomen, ni tampoc ens permet disposar de dades diferenciades per districtes fins al moment**, fet que dificulta la presa de decisions sobre el tipus i intensitat dels serveis i les actuacions que cal fer tenint en compte les particularitats del territori.

Si bé ja s'ha previst que per aquest any l'enquesta catalana analitzi les dades de Barcelona i per districtes, necessitem comptar en endavant de dades sistematitzades.

Una font possible per recollir aquestes dades amb una periodicitat bianual o part d'elles és l'*Enquesta de victimització* que es realitza des de l'àrea de seguretat de l'Ajuntament de Barcelona, i que de moment no inclou preguntes sobre violència masclista. Aquesta font es pot alimentar a més de les dades que ens proporciona el *Consell General del Poder Judicial* de maner anual, on es recull el volum de denúncies als jutjats de la Dona de Barcelona per violència masclista.

Més enllà d'aquests límits esmentats de poder obtenir dades bàsiques sobre la intensitat i forma en que es produeix la violència masclista a la ciutat, hem d'afegir que les dades disponibles a dia d'avui no recullen de manera acurada violències masclistes en l'àmbit comunitari tal i com recull la Llei 5/2008. Malgrat algunes no s'han treballat a nivell institucional fins ara, varis estudis apunten que podrien tenir una incidència a la ciutat, com ara la mutilació genital femenina (MGF) o els matrimonis forçats. D'altres, com les dades referents a dones víctimes de tràfic (*trata*) d'éssers humans amb fins d'explotació sexual es disposa de nou de molt poques dades i del problema de la identificació de les víctimes en aquest tipus de delictes.

Pel que fa als matrimonis forçats, és un tipus de violència molt invisibilitzada socialment que disposa de poques estadístiques susceptibles a ser analitzades. Només es recull el nombre de casos registrats pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, i pel número de trucades rebudes al telèfon 900 900 120 entorn a aquesta temàtica. Al igual succeeix amb els casos de Mutilació Genital Femenina, ja que no es disposa de suficients dades per a analitzar aquesta problemàtica de forma multifactorial més enllà del nombre de casos registrats pel Departament d'Interior. Cal esmentar que la recollida d'aquestes dades en un futur pròxim pot permetre orientar un treball preventiu i assistencial en la població afectada, en el que és necessària i imprescindible l'estreta col·laboració i coordinació amb els actors de l'àmbit sanitari i de l'educatiu. Quan als casos detectats de dones víctimes de tràfic (*trata*) d'éssers humans amb fins d'explotació sexual les dades provenen de fonts policials i judicatura.

El sistema de detecció i seguiment del fenomen pot anar més enllà però d'aquestes dades de prevalença i tipologia general. **En tant que administració necessitem comptar també amb un bon sistema informàtic des dels serveis de detecció, atenció i recuperació** (els Centres de Serveis Socials, la xarxa de PIAD, el SARA, els centres sanitaris, o el SAH entre altres) que enregistri el volum de dones, infants i adolescents, i persones de l'entorn proper de la dona que s'adrecen a aquests serveis amb una demanda explícita o implícita per rebre atenció i/o realitzar un procés de recuperació per la violència viscuda o bé d'agressors per fer un tractament que permeti abandonar l'exercici de la violència.

És cabdal saber si estem arribant i donant la cobertura assistencial necessària a la població impactada, i en conseqüència millorar els serveis que com a administració podem posar a l'abast.

El principal sistema que tenim a l'Ajuntament de Barcelona actualment és Sistema d'Informació d'Acció Social (SIAS) al qual poden accedir tots els Centres de Serveis Socials de la ciutat, els PIADs i el SARA i el sistema d'informació específic del SARA, que permet un seguiment i informació acurada, i que és un primer instrument per captar la cobertura. Avançant en la línia de la recollida de dades en violència masclista, **tots els serveis del dispositiu municipal** tenen la instrucció d'omplir sistemàticament els indicadors de demanda, de problema i de resposta sobre violència masclista i enregistrar el nivell de risc detectat pel protocol RVD-BCN. Ara bé, cal seguir millorant el SIAS al llarg d'aquests 4 anys perquè reculli àmpliament tot el procés d'atenció i recuperació, incloent tots els serveis vinculats en aquests processos i introduint també aspectes relatius a l'evolució del procés. Així mateix, cal recollir de manera unificada i sistematitzada totes les dades de prevalença, àmbits i formes en que es produeix la violència masclista a la ciutat, i avançar cap a la vinculació d'actors d'altres administracions i realitzar un bon mapa d'actius per tenir compte de tots els agents socials que també estan intervenint i donant cobertura a les persones afectades.

Actuacions de millora

Davant les llacunes actuals del sistema d'informació per detectar la prevalença i tipus de la violència masclista proposem desplegar al llarg d'aquests propers 4 anys les següents actuacions.

<i>Millores del sistema informació</i>
❖ Crear un sistema unificat de recull i anàlisi de les dades de prevalença, àmbits i formes en que es manifesten les violències masclistes a la ciutat. Informar de les dades disponibles realitzant un informe bianual i difonent-la a la web del departament de Feminismes.
❖ Revisar i millorar el SIAS al llarg d'aquests 4 anys perquè reculli àmpliament tot el procés d'atenció i recuperació, incloent tots els serveis vinculats en aquests processos.
❖ Realitzar un mapa d'actius de la ciutat per tal de saber el conjunt d'actors socials i institucionals que estan intervenint en la resolució del problema i que disposen de dades relatives a prevalença, incidència i cobertura.
❖ Garantir la recollida i anàlisi de les dades de detecció i atenció per districtes i atenent a la diversitat de les dones per motius de diversitat funcional, edat, salut

mental, i origen nacional i/o ètnic. Contribuir econòmicament també els propers anys a l'Enquesta de Victimització de Catalunya. Aquest any 2015 l'aportació de l'Ajuntament de Barcelona ha estat de 55.121 €.

- ❖ Garantir que l'enquesta municipal de victimització o alguna altra enquesta de l'àmbit de la seguretat reculli dades sobre violència masclista de manera periòdica i en faci una anàlisi.
- ❖ Recollir dades sobre la prevalença dels matrimonis forçats, Mutilació Genital Femenina i del tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual a Barcelona, comptant amb tots els actors socials i institucionals de la ciutat que intervenen en aquests casos, com ara el sistema educatiu, sanitari, o policial entre altres.

2. SISTEMA DE DETECCIÓ, D'ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

Diagnòstic del sistema de detecció, d'atenció i recuperació

2.1.- Sistema d'atenció des dels diferents serveis

La resposta institucional a la violència masclista a Barcelona es vertebra mitjançant els serveis de Punts d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD), el Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA), els Centres de Serveis Socials Bàsics (CSS), el Programa de teleassistència mòbil per a víctimes de la violència de gènere (ATENPRO), i el Servei d'Atenció a Homes per la promoció de relacions no violentes (SAH) i el dispositiu de recursos d'acolliment d'urgència i de llarga estada, entre altres.

En quan als serveis d'atenció la situació és que en tots ells⁷ **el nombre de dones, fills/es, i homes atesos ha augmentat considerablement en els darrers anys.** A continuació apuntem a algunes dades clau d'aquest augment:

ELS PUNTS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES (PIAD)

Són serveis descentralitzats (un per cada districte⁸) i de proximitat. Des dels PIADs s'ofereix informació, orientació, assessorament i acompanyament a les dones, tant individual com grupal i comunitària; acompanyament psicològic i assessorament jurídic. Així mateix, en matèria específica de violència masclista, es potencien i es dona suport a les accions específiques de prevenció, sensibilització i detecció precoç de

⁷ Les dades que es presenten s'extreuen de *l'Informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de l'Ajuntament de Barcelona*. Les dades estan actualitzades de forma sistemàtica fins l'any 2014, tanmateix, quan ha estat possible, hem afegit les dades del primer mig any de 2015.

⁸ Excepte a Nou Barris, on el PIAD compta amb dos espais d'atenció.

situacions de discriminació i violència vers les dones a nivell individual i amb el teixit social, però fins a dia d'avui aquest servei no feia tractament en casos de violència masclista i la relació i treball amb el teixit social i comunitari en l'àmbit de prevenció i detecció de la violència masclista ha estat molt limitada degut a la manca de recursos humans i pressupostaris.

Tal com s'observa a continuació, el número total de dones ateses als PIADs ha augmentat, passant de 1.814 dones el 2012 a registrar 2.943 dones el 2014. Pel que fa al primer semestre del 2015, ja s'han registrat 1.961 dones.

Taula 1. Dones ateses als PIAD.

	2012	2013	2014
Dones noves ateses	1.814	2.025	2.339
Dones diferents ateses	2.204	2.549	2.943

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de la direcció de Dona.

La majoria de les problemàtiques detectades durant les visites realitzades es centren en la necessitat d'acompanyament psicològic o personal, seguit de la necessitat d'assessorament jurídic i la situació de violència masclista. No obstant, la violència masclista representa el 13,2% de les problemàtiques detectades al 2013 i el 23,2% al 2014. Segons el model organitzatiu actual d'atenció, els PIAD no són un servei al que derivar dones en situació de violència masclista. Les situacions de violència masclista en l'àmbit de la parella detectades es deriven a serveis específics de tractament i recuperació (CSS i SARA).

EL SERVEI D'ATENCIÓ RECUPERACIÓ I ACOLLIDA (SARA)

És un servei ambulatori d'àmbit de ciutat i de titularitat municipal d'atenció específica a víctimes de violència masclista (dones, infants i adolescents, i persones del seu entorn proper directament afectades per aquesta violència), a part de ser un centre d'assessorament de professionals i a persones de l'entorn de les víctimes. De nou, **les dones ateses han augmentat en els darrers anys**, tot i que les que ho han fet per via d'urgència han disminuït lleugerament. Durant els sis primers mesos de 2015, la xifra de casos actius, unitats familiars, han estat de 1.310 i la xifra de dones diferents ateses és 1.118. Del total d'altres de casos nous durant aquest primer semestre, el 62,95% accedeixen directament i el 37,05% derivades des d'altres serveis de la ciutat.

Taula 2. Dones ates al SARA

	2012	2013	2014
Dones ateses al SARA (antic EAD)	1.166	1.345	1.356
Dones ateses per via d'urgència	195	201	179

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de la direcció de Dona.

El perfil de dones ateses es destaca per tenir molts pocs o nuls ingressos (un 70,7% disposa de menys de 600 euros al mes i un 18'4% entre 600 i 1000 euros al mes) i la majoria no conviu amb la parella agressora. De les dones que han denunciat en el moment d'accedir al SARA (o l'antic EAD) fins el 2013, la meitat tenien ordre de protecció o allunyament, excepte l'any 2014, on només un terç de les dones ateses que denunciaven van rebre una ordre d'allunyament.

Pel que fa als infants atesos directament, la xifra ha augmentat a un ritme elevat els darrers anys, passant de 104 el 2012 fins a situar-se en 217 menors l'any 2014 i durant el primer semestre del 2015 són 341 els infants i adolescents diferents atesos directa o indirectament.

En relació als acolliments per a dones que viuen violència masclista i pels seus fills i filles, *la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials de Catalunya* diferencia els acolliments d'urgència dels de llarga durada, essent els primers imprescindibles per accedir als segons. **En tots els casos, tant d'infants i adolescents menors d'edat com de dones adultes, el nombre d'acolliments d'urgència i de llarga durada ha augmentat.** De gener a juliol del 2015 s'han acollit 87 dones per la via d'urgència i 80 per la via de llarga estada.

Així mateix, està en marxa el SARA Jove que atén a les noies i nois d'entre 12 i 17 anys de la ciutat de Barcelona, que viuen, o han viscut qualsevol situació de violència masclista en les quals no estan implicats ni la mare ni el pare, o actual parella d'una o l'altre. Es treballen les relacions afectivo-sexuals i les situacions de violència masclista per no comportar-se conforme als estereotips de masculinitat i feminitat dominants, i s'ha iniciat una campanya de difusió per donar a conèixer el servei entre el jovent. No obstant, com argumenta el propi servei cal enfortir aquesta campanya de manera presencial i per les xarxes en els propers anys.

Taula 3. Acolliments d'urgència i llarga durada per dones i infants i adolescents menors d'edat

	2012	2013	2014
Dones acollides d'urgència	127	136	144
Dones acollides en llarga estada	69	82	100
Infants i adolescents acollits d'urgència	113	124	127
Infants i adolescents acollits en llarga estada	73	84	108

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de la direcció de Dona.

CENTRES DE SERVEIS SOCIALS (CSS)

Des dels centres de serveis socials **s'han atès 1.533 infants i adolescents menors d'edat, un increment de més d'un 50% respecte l'any anterior.**

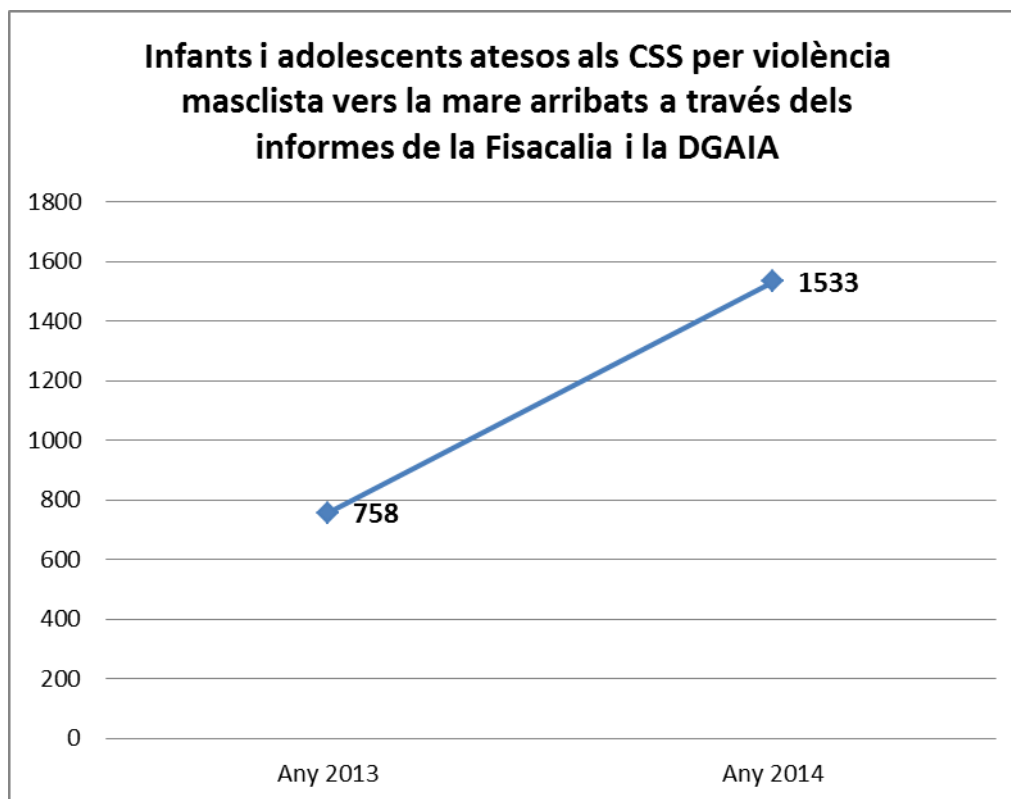
El fet que la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats dels infants i adolescents i de la Llei de violència masclista de 2008, contempli que els fills i les filles menors d'edat de les dones que viuen situacions de violència masclista també en són víctimes d'aquesta situació, ha fet que la Fiscalia de Menors i la DGAIA demanin als Centres de Serveis Socials una valoració de l'entorn familiar quan, en les actuacions de Mossos d'Esquadra o Fiscalia, hi ha infants i adolescents menors d'edat per tal de valorar el nivell de risc en que aquest es troben i es despleguin les accions que es considerin oportunes per tal de protegir-los. Aquest canvi normatiu i l'actuació de la Fiscalia de Menors i la DGAIA ha permès augmentar de forma espectacular el nombre de dones de les que tenim coneixement que estan vivint aquestes violències en tots els seus àmbits i tipologies.

Aquesta detecció, per primera vegada, fa que el coneixement d'aquestes situacions no només depengui de la voluntat de la dona i de la seva autoidentificació, per plantejar la seva problemàtica a un CSS sinó que arriba molt més lluny i ens fa conèixer totes aquelles situacions on ha estat necessària la intervenció dels cossos de seguretat.

Les dades parlen per sí soles, en un any ha hagut un increment de 736 casos respecte a l'any anterior que suposa un increment del 97% tal i com mostren les dades.

Gràfic 1. Infants i adolescents atesos als CSS per violència masclista

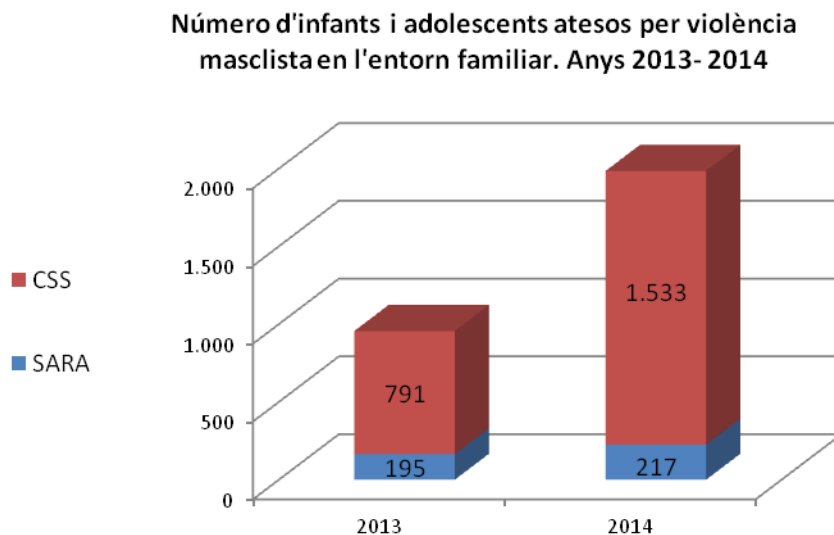
Aquest volum de dones detectades no inclou les que arriben directament als CSS i que no han estat objecte de cap actuació dels cossos de seguretat.

Segons els indicadors en relació als infants i adolescents víctimes de violència masclista, publicats a l'Informe de seguiment del Pla d'infància 2014: L'any 2014 es van atendre 1.750 infants i adolescents: concretament 1.533 infants i adolescents des dels Serveis Socials i altres 217 des del Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA). L'augment representa respecte a l'any 2013 un increment del 77,48%. Aquest augment de casos està relacionat, tal i com dèiem abans, amb la implementació de les normatives per eradicar la violència masclista⁹ i sobretot a partir de la consideració com a situació de risc (art. 102) pels infants que estan presents en aquestes situacions, per part de la Llei dels Drets i les Oportunitats de la Infància i l'Adolescència (LDOIA). Partint d'aquesta consideració de risc, els infants s'han d'atendre des dels Serveis Socials Bàsics per tal de fer una valoració.

⁹ Llei 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista

Gràfic 2. Numero infants i adolescents atesos per violència masclista a CSS i SARA

EL PROGRAMA DE TELEASSISTÈNCIA MÒBIL (ATENPRO)

Dóna cobertura telefònica a dones víctimes de violència de gènere, les 24 hores del dia i els 365 dies de l'any. És un servei pensat per mobilitzar ràpidament els serveis escaients (cossos de seguretat, ambulàncies...) en cas que l'agressor hagi vulnerat l'ordre de protecció i/o la dona es trobi en una situació de risc o hagi estat agredida. Es tracta d'un recurs no només enfocat a prevenir possibles agressions i garantir una atenció immediata davant de situacions d'emergència, sinó també per transmetre tranquil·litat i oferir suport, informació i assessorament a les seves usuàries. ATENPRO ha tingut **un lleuger augment anual de les dones usuàries**: passant de 286 el 2012; 308 el 2013; fins a 350 el 2014.

SERVEI D'ATENCIÓ A HOMES PER LA PROMOCIÓ DE RELACIONS NO VIOLENTES (SAH)

Dedicat a la promoció de relacions no violentes és un servei ambulatori d'informació, assessorament i tractament psico-educatiu adreçat a homes que exerceixen o han exercit la violència masclista cap a la seva parella, ex parella i/o a les seves filles o fills. **Els homes atesos individualment o en grup han augmentat també en els darrers anys**, essent l'exercici de violència física el principal tipus de violència exercida (el 62% dels casos). D'entre ells, més de la meitat viuen en parella i en alguns casos amb fills i filles. Fins el juliol de 2015, els homes atesos presencialment són 84.

Taula 4. Homes atesos al SAH

	2012	2013	2014
Homes atesos presencialment	99	113	137
Homes participants en treball grupal	30	30	37

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de la direcció de Dona.

Front aquest augment, **és necessari augmentar els recursos pressupostaris que estem destinant a aquests serveis**, millorar el circuit d'atenció dissenyat prèviament i augmentar la formació específica dels i les professionals.

De manera afegida, cal **millorar les condicions salarials de les treballadores i treballadors**. Alguns dels serveis d'atenció a dones que viuen situacions de violència es presten a través de la gestió externalitzada. Fins ara, en el procés d'adjudicació de la contractació s'ha realitzat una prioritització dels criteris automàtics (econòmics primordialment) en front dels judicis de valor (de caire més tècnic) i amb poques clàusules socials que garantissin uns salaris dignes dins dels convenis vigents i aplicables. Aquest és un objectiu també a revertir de forma que es pugui garantir una millor qualitat en les condicions de la contractació del personal que redundarà en una millor estabilitat dels equips i dignificació de les persones que treballen en aquests equipaments municipals.

La millora dels espais de treball on s'ubiquen actualment els PIAD's es també una tasca pendent, cal millorar les condicions d'aquells que es consideri que no cobreixen les necessitats per poder prestar una atenció adequada.

Aquest sistema a més ha de reforçar-se amb avaluacions periòdiques sobre el funcionament dels mateixos, tenint en compte fonts qualitatives i quantitatives i reforçant i donant continuïtat a l'avaluació per casos. Les metodologies d'intervenció que recullin en major mesura la diversitat de les dones per motius d'origen nacional i/o ètnic, edat, diversitat funcional, estat de salut entre altres serà també cabdal.

2.2.- Coordinació de la resposta institucional

La coordinació de la resposta institucional es fa a la ciutat de Barcelona des del **Circuit Barcelona contra les violències vers les dones**, coliderat juntament amb el Consorci Sanitari de Barcelona. L'Ajuntament el va impulsar l'any 2001 amb la finalitat d'implementar estratègies de coordinació entre diferents àmbits i professionals (sanitaris, social, judicial, policial, educatiu, etc.). La coordinació entre els actors s'estructura a partir d'una comissió tècnica. A banda d'aquesta coordinació entre

actors diversos, a través dels circuits territorials en els que s'estructura, un per cada districte, es realitzen a més accions formatives que sorgeixen de l'anàlisi de les necessitats i demandes de formació que els i les professionals expressen. L'any 2014 es van realitzar 9 accions formatives que van garantir la formació a 255 professionals. Al llarg d'aquests darrers 14 anys el Circuit s'ha anat consolidant però considerem que ara cal realitzar una avaluació del funcionament del mateix que ens permeti establir les millores necessàries que s'haurien d'introduir en endavant.

Pel que fa al dispositiu municipal el procés d'avaluació i millora continua dels criteris organitzatius per l'atenció bàsica en casos de violència masclista i l'articulació entre els serveis va portar, el juny de 2014, a l'establiment d'una comissió tècnica de treball amb representació dels diferents serveis municipals implicats (CSS, SARA i PIAD) per tal d'analitzar el model de detecció i atenció de les dones que viuen aquestes situacions. Fruit d'aquest treball s'han proposat millores en relació a: la valoració del risc, la porta d'accés (servei) pel qual la dona accedeix al dispositiu públic d'atenció; l'establiment de criteris de derivació i circuits entre serveis; l'homogeneïtzació de l'atenció independentment de la via d'accés de la dona al dispositiu; la millora de la coordinació entre serveis i la definició de servei referent del cas i de professional de referència del cas per al seguiment de cada cas; així com altres factors a tenir en compte com el posicionament de la dona davant del procés de recuperació i la fase del procés de recuperació en el qual es troba la dona.

A banda de la millor articulació entre els serveis municipals esmentats, el diagnòstic actual ens informa que la detecció i derivació cap als serveis d'atenció que poden fer altres actors institucionals s'ha d'intensificar. Per exemple, la derivació dels homes al SAH es produeix per diferents vies, i si bé el nombre de derivacions ha anat en augment es requereix que en els propers anys seguim fent esforços perquè aquestes derivacions s'intensifiquin. En aquest sentit, és cabdal revisar els actuals protocols de derivació interserveis de la resta d'actors que conformen el *Circuit Barcelona contra la violència masclista* i potenciar un treball en xarxa eficaç i eficient que permeti una intervenció coordinada amb objectius i estratègies generals d'intervenció compartides entre els diferents serveis intervinents i amb responsabilitats diferenciades en funció dels encàrrecs i competències de cadascun d'ells.

S'ha d'entendre que cap servei per sí sol té la visió global de la realitat que afecta un cas de violència masclista, per tant la violència masclista necessita d'una visió holística que es construeix de manera deliberada i mitjançant un treball en xarxa eficaç i compartit, sense fragmentació de la informació. L'escenari òptim per desenvolupar aquest treball en xarxa és el *Circuit Barcelona contra la violència masclista* que, després de quasi quinze anys de funcionament, esdevé un marc per a un nou impuls

institucional, un salt qualitatiu tant en els seus mecanismes d'organització i funcionament com dels colideratges institucionals. En aquesta línia **pren importància avaluar les competències del Circuit, ampliar la cooperació i el lideratge interinstitucionals, crear una mesa institucional a nivell polític per garantir acords i legitimar procediments, definir noves metodologies de treball en xarxa a nivell territorial i de ciutat, i revisar i crear nous protocols d'actuació.**

Taula 5. Centres derivants al SAH

	2012	2013	2014
CAP Salut	12,5	24,4	18,4
Serveis socials	25,0	24,4	23,7
Cossos de seguretat i altres institucions	4,2	7,3	31,0
Serveis especialitzats en violència i associacions de dones	4,2	12,2	7,9
Altres	54,2	31,7	19,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'informe de l'any 2014 dels Serveis municipals d'atenció per violència masclista dependents de la direcció de Dona.

El diàleg amb els actors judicials és també cabdal. El nombre de denúncies per lesions interposades al llarg del 2014 als Jutjats de Violència sobre la dona de Barcelona ha estat de 4.706, a les que se li sumen altres denúncies per delictes contra la llibertat, trencament de mesures, o delictes contra la integritat moral. El 2015 s'han registrat un total de 1.511 delictes en el primer trimestre, xifra que si comparem si amb les dades del mateix període al 2014, que foren de 1.318, ens indica que s'ha produït un increment important¹⁰.

¹⁰ Consell General del Poder Judicial

Taula 6. Delictes i faltes per violència masclista (2010-2014)

**Jutjats de Violència sobre la dona. Per tipus de delictes i faltes (excloent homicidis).
2010-2014**

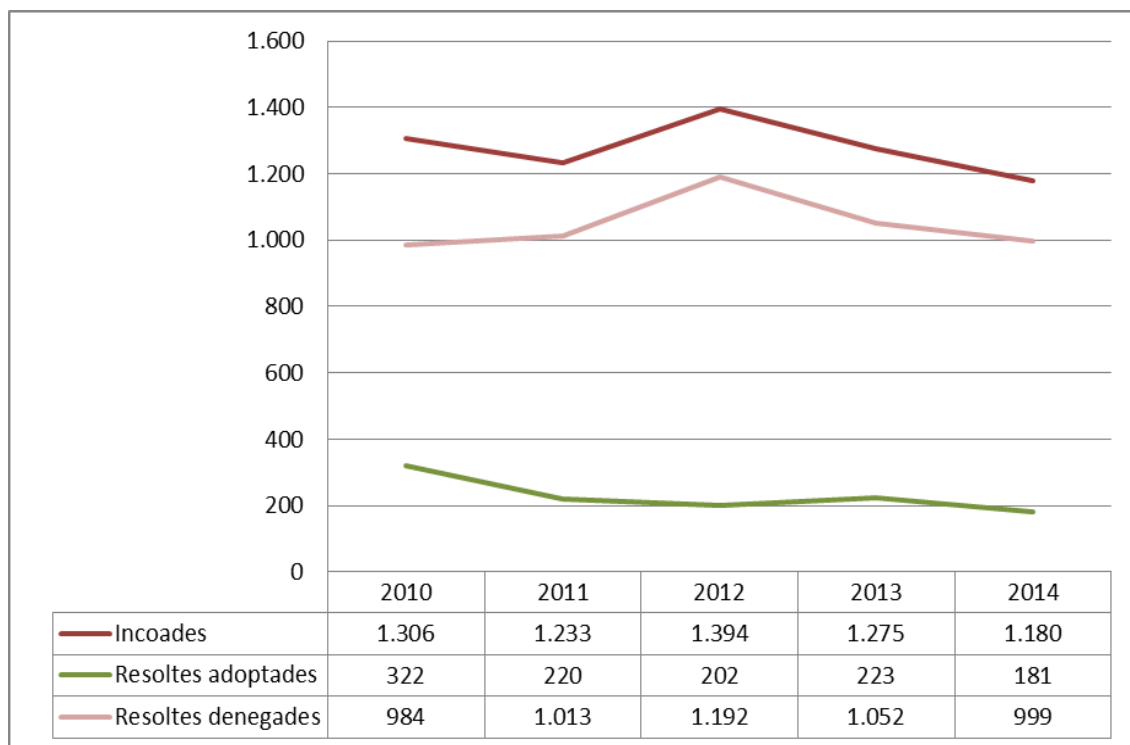
Tipus	2010	2011	2012	2013	2014
Delictes	4.611	5.296	4.915	5.008	5.713
Avortament provocat	0	0	1	1	1
Lesions al fetus	0	0	0	0	0
Lesions	3.462	4.171	3.994	4.037	4.706
Contra la llibertat	501	627	533	508	582
Contra la llibertat i indemnitat sexuals	54	40	48	50	31
Contra la integritat moral	41	24	25	34	36
Contra drets i deures familiars	11	8	12	4	6
Trencament de condemna	74	57	68	50	63
Trencament de mesures	98	78	57	51	73
Altres	370	291	177	273	215
Faltes	162	159	169	174	195
Injúries	89	102	103	105	114
Vexacions	42	44	54	57	59
Altres	31	13	12	12	22

Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona. Font: Jutjat Degà de Barcelona (Memòria 2014) i Consell General del Poder Judicial 2014 .

De manera afegida, a Catalunya l'any 2013 només es van concedir un 38% de les ordres de protecció sol·licitades per les denunciants (l'Observatorio del CGPJ) mentre que al conjunt de l'Estat la xifra mitjana era d'un 60%. A Barcelona l'evolució de la sol·licitud d'ordres de protecció per part de les dones és descendent, però alhora el 2014 augmenta el nombre d'ordres de protecció denegades respecte el 2013: del total d'ordres de protecció sol·licitades el 2014, el 84,66% van ser denegades. Aquest xifra es manté amb les dades del 2015 on pel moment només un 20% han estat acceptades.

Gràfic 3. Ordres de protecció (2012-2014)

Font: Consell General del Poder Judicial

El tipus de mesures de protecció penal que s'han aplicat a Barcelona, l'any 2014, han estat mesures d'allunyament. Si es fa una comparació anual, es pot comprovar que ha disminuït el nombre de mesures judicials de protecció penal. Mentre que el 2013 se n'han registrat 448; el 2014, 378. És a dir, un 16% menys. També observem que s'ha executat un baix nombre de mesures judicials de protecció civil, mentre que el 2013 se n'han registrat 130; el 2014, 76. És a dir, un 41% menys. Entre aquestes mesures les més nombroses han estat les relatives a atribució de l'habitatge, suspensió del règim de visites, suspensió i guarda, i prestació d'aliments.

Aquestes dades són preocupants en la mesura en que com hem vist prèviament la prevalença de la violència no disminueix ni tampoc ho fan els casos de gravetat o inclús d'assassinats. L'experiència de les entitats de la ciutat i els serveis municipals ens informen a més que **les dones es troben molt insegures en aquests processos judicials i que requereixen de suport i acompanyament professional** durant tot el procés. Així mateix, diversos estudis mostren que tenir assessorament i suport a l'inici i durant el procés augmenta la probabilitat de que aquest es mantingui.

Una altra dada important a tenir en compte és que a partir del 2010 es detecta una disminució de les dones que han interposat una denúncia (2013 es situa per sota la xifra de 2009) i malgrat falten altres dades que també estan influïent en la situació (com ara l'impacte de la crisi econòmica) semblaria que pot estar disminuint la confiança de les dones en que la denúncia les ajudi a sortir de la violència viscuda. La retirada de les denúncies és una realitat també: el 20,9% de les dones que havien interposat una denúncia a la policia o el jutjat posteriorment la van retirar. Els motius principals que s'exposen per retirar la denúncia són els següents:

- 'li va prometre que no succeiria més' (29,35%)
- 'va pensar que podia canviar' (28,66%)
- 'per por' (28,59%)
- 'és el pare dels meus fills/es' (24,86%)
- 'sentia pena per la seva parella' (23,95%).¹¹

De les 14 dones assassinades a Catalunya per violència masclista l'any 2014, 7 sí que havien interposat denuncia (en altres anys es deia que sobre el 80% de les dones assassinades no havien denunciat, i per tant, veladament es situava en elles la responsabilitat de no haver actuat abans). Els jutjats doncs, són espais als que les dones no poden enfrontar-s'hi en solitari.

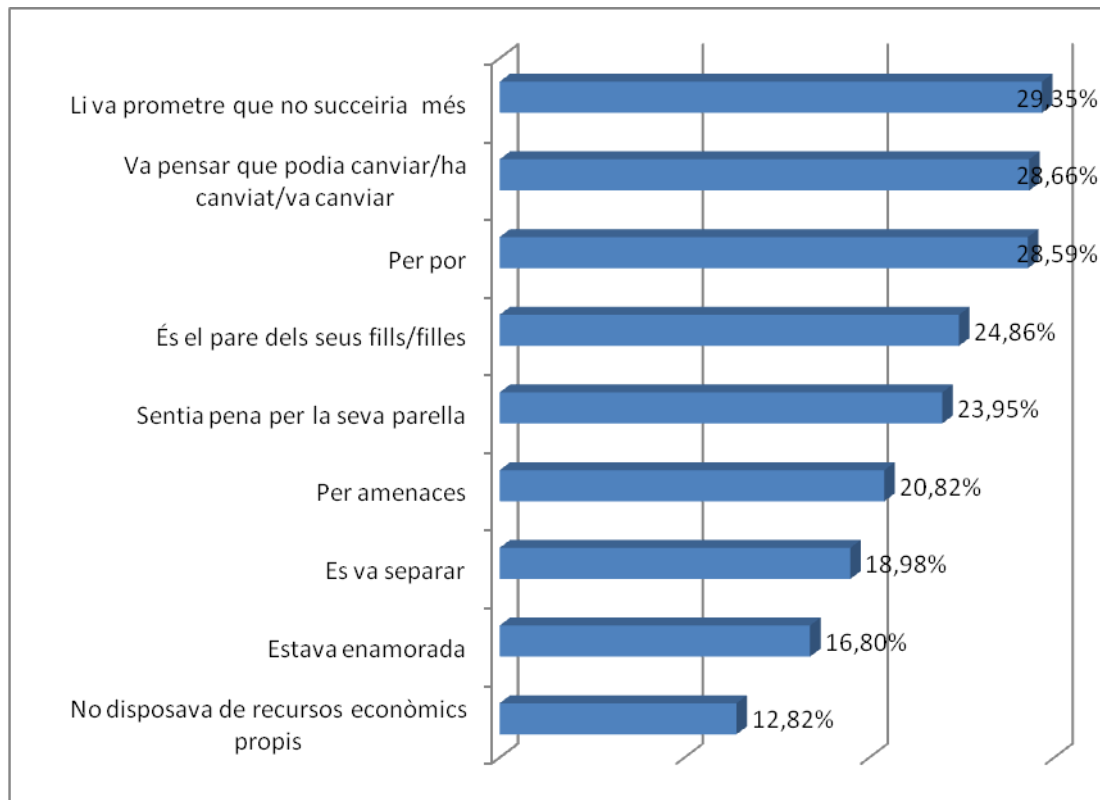
Sobre aquest punt i cara a les respostes que com a Ajuntament hauríem d'impulsar en endavant és important tenir en compte que els motius pels quals les dones que han patit violència masclista no han denunciat són:

---

¹¹ Dades de la *Macroenquesta de violència contra la mujer* 2015.

Gràfic 4. Motius per a retirar la denúncia. Espanya 2015.

Font: Macroencuesta de la Violència contra la Mujer 2015. La Delegación del Gobierno para la Violencia de Género. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

2.3.- Articulació de la resposta del teixit social i de l'entorn immediat

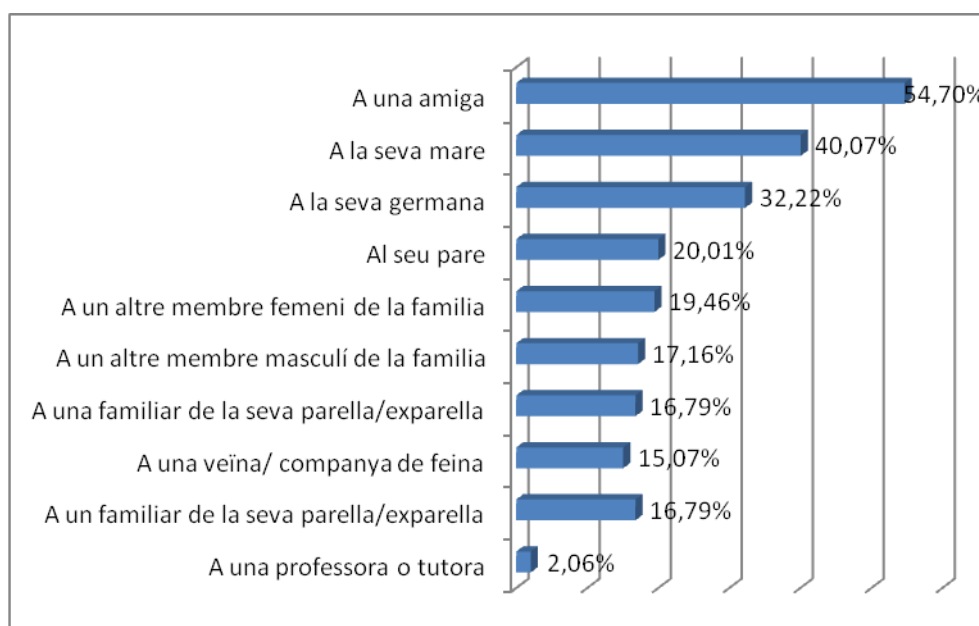
La resolució del problema de la violència masclista necessita de la implicació de tots els agents socials, especialment els més propers a les persones que viuen aquesta violència. En aquest sentit el paper de la societat civil organitzada, i molt especialment les associacions de dones, ha estat cabdal. Actualment però cal recolzar-les en major mesura ja que segueixen rebent moltes derivacions i realitzen acompanyaments que els serveis d'atenció actual no fan. També cal que actors educatius, entitats de lleure, centres esportius, entre altres puguin tenir un paper encara més cabdal en la detecció i a l'hora ser capaços de proporcionar un primer acompanyament de les víctimes cap als serveis d'atenció.

Igual d'important, però molt oblidat, ha estat el paper de les persones de l'entorn personal, veïnatge i familiar de la dona en el procés de detecció que pot revertir cap a una atenció i recuperació posterior de la dona i/o dels fills i filles, infants i adolescents.

Les dades ens informen que el 81% de les dones que han patit algun tipus de violència per part de la seva parella/ex parella han explicat a alguna persona propera la seva situació. Entre aquestes persones es ressalten: una amiga (54,70%), la seva mare (40,07%) o la seva germana (32,22%).

Gràfic 5. A quines persones de l'entorn comenten les dones la seva situació de violència?

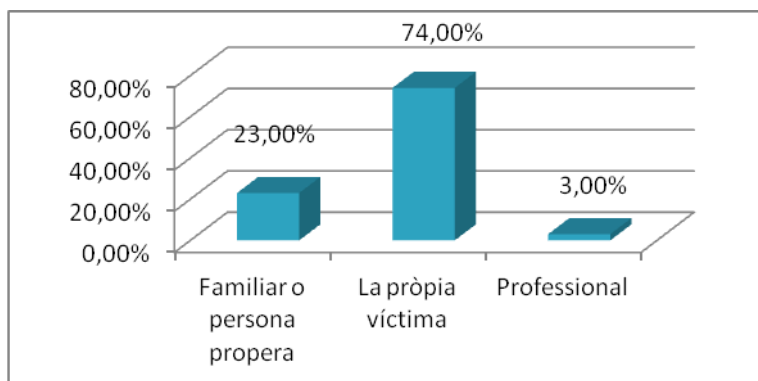

Font: Macroencuesta de la Violencia contra la Mujer 2015. La Delegación del Gobierno para la Violencia de Género. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Encara que es tracta de dades de l'àmbit autonòmic i no municipal, el recull estadístic de la *línia 900 900 120 d'atenció contra la violència masclista 2014 de la Generalitat de Catalunya* permet visualitzar que el 2014 les persones que demanen atenció telefònica en matèria de violència masclista si bé són majoritàriament les pròpies víctimes (en un 74% de les trucades) també s'hi van adreçar persones de l'entorn. Entre aquestes persones de l'entorn el 80% dels casos eren dones, fet que ens indica que l'actual xarxa de suport de les dones que viuen violència masclista és principalment femenina.

Gràfic 6. Trucades per violència masclista (persona que truca). Catalunya. 2014.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Recull estadístic de la línia 900 900 120 d'atenció contra la violència masclista 2014. Generalitat de Catalunya.

Cal doncs obrir una línia per treballar amb l'entorn de les dones, ja siguin familiars, amics o veïnes, així com amb el teixit social més pròxim. La resolució del problema de la violència masclista ha de ser una responsabilitat central de l'Ajuntament de Barcelona però ha de comptar també amb la implicació del conjunt de la societat per fer-li front. En aquest sentit, és necessari donar les eines, de formació i informació que calguin a aquest entorn pròxim.

2.4.- Noves línies d'actuació

Paulatinament els serveis municipals estan atenent cada cop un major nombre d'infants i adolescents fills i filles de dones que viuen situacions de violència masclista i d'adolescents que accedeixen al SARA en viure situacions de violència masclista on la persona agressora no és el pare ni l'actual parella de la mare, sinó que la violència l'exerceixen altres adolescents o persones del seu entorn per raons de gènere inclosa la d'orientació sexual.

Tot i la recent creació del SARA l'1 de gener de 2014 que atén a infants i adolescents que viuen o han viscut situacions de violència masclista, l'Ajuntament de Barcelona compta amb una trajectòria de llarg recorregut en atenció i recuperació en la infància i l'adolescència. El SARA integra dos serveis independents que formaven part del dispositiu municipal d'atenció: el Servei d'Atenció a Nenes i Nens (creat el 2005) i l'Equip d'Atenció a les Dones (posat en marxa el 1983). L'aplicació de la llei dels drets de la infància i l'adolescència està portant en la seva pràctica un increment en el nombre de casos detectats en situació de risc per violència masclista als que s'ha de

donar resposta intensificant les línies de treball en la detecció, atenció i recuperació d'aquests infants des del dispositiu municipal de violència.

Per altra tot i que la realitat LGTBI, en no estar inclosa en la legislació de violència de gènere, no estava contemplada de manera específica en el dispositiu d'atenció per violència masclista, la realitat del dia a dia mostra que en alguns casos aquestes persones s'estan atenent en alguns serveis municipals. En aquesta direcció, s'han de potenciar les línies d'intervenció amb les persones LGTBI que viuen o han viscut violència.

Com ja hem esmentat, **pel que fa a la violència sexual i d'àmbit comunitari, es detecta certa invisibilitat social i institucional**. Així, en el cas dels matrimonis forçats i les mutilacions genitals femenines hi ha poques deteccions i intervencions professionals. Els casos no arriben a ser registrats oficialment però això no vol dir que no existeixi el problema. De manera afegida les intervencions en casos d'agressions i assetjament sexual requereixen de major seguiment. En conjunt, es fa evident la necessitat de millorar els canals de prevenció, detecció i intervenció en aquests tipus de violències, comptant durant tot el procés amb la veu i assessorament de les dones afectades i en coordinació amb les entitats socials especialitzades.

Actuacions de millora

Davant les llacunes actuals del sistema de detecció, d'atenció i recuperació de la violència masclista proposem desplegar al llarg d'aquests propers 4 anys les següents actuacions.

<i>Reforç del sistema d'atenció i dels equips professionals</i>
❖ Reforçar els recursos humans i materials per l'atenció al dispositiu municipal d'atenció per violència masclista CSS, SARA, PIAD's i SAH.
❖ Reforçar els recursos humans i la formació en perspectiva de gènere i especialització amb violències masclistes dels equips professionals dels Centres de Serveis Socials.
❖ Posar en marxa les millores en els criteris organitzatius del circuit per l'atenció bàsica en casos de violència masclista per afavorir una coordinació més eficaç entre PIAD, SARA, SAH i CSS ¹² , i reforçar el pressupost dedicat a la coordinació dels serveis.
❖ Establir un canvi en el model organitzatiu dels PIAD perquè proporcionin, en els

¹² Aquestes millores es troben desplegadas i detallades al document *Millores en el model d'atenció de violència masclista als serveis socials bàsics de l'Ajuntament de Barcelona* de juliol de 2015

casos previstos en el document *Millores en el model d'atenció de violència masclista als serveis socials bàsics de l'Ajuntament de Barcelona*, tractament psicològic a dones que viuen violència masclista, mitjançant l'especialització de les professionals, i perquè passin a desplegar tot un treball comunitari que permeti la coordinació i suport dels teixit social en la detecció i acompanyament a les dones.

- ❖ Impulsar plecs de contractació pública dels diferents recursos externalitzats que garanteixin un major valor a les aportacions tècniques i unes condicions laborals dignes a les treballadores.
- ❖ Incloure en l'estudi sobre la viabilitat i pertinença de la municipalització de les externalitzacions de l'ajuntament els serveis contra la violència masclista.
- ❖ Abordar i minimitzar l'estrès psicosocial entre els equips de professionals dels serveis d'atenció contra la violència masclista, proporcionant també el suport psicològic necessari.

Millores de la resposta institucional

- ❖ Avaluar el Circuit Barcelona contra la violència masclista i establir les millores pertinents en base a les recomanacions de l'avaluació. Donar un nou impuls interinstitucional i de colidertage.
- ❖ Avançar en metodologies d'intervenció en l'atenció específica en funció de la diversitat sexual, els recursos econòmics, l'origen nacional i/o ètnic, la diversitat funcional, i l'edat, sense incórrer en la victimització múltiple en els processos d'atenció.
- ❖ Incorporar l'estratègia d'anàlisi conjunta de casos entre els PIAD's, CSS i el SARA, consolidar els espais d'assessorament o espais d'interconsulta entre professionals per analitzar el cas i valorar el seu abordatge.
- ❖ Avançar en el model d'intervenció amb dones migrades que no tenen papers.
- ❖ Definir millores en els mecanismes de detecció i atenció de la violència masclista que viuen les dones grans de manera coordinada i comptant amb l'assessorament de les entitats de gent gran de la ciutat.
- ❖ Desplegar al llarg del mandat una campanya informativa continuada sobre els recursos existents d'atenció a les persones que viuen les violències masclistes.
- ❖ Elaborar un protocol de dol de ciutat, definit conjuntament amb els moviments feministes de la ciutat que permeti visibilitzar el rebuig institucional de manera sistemàtica i ferma davant el feminici o intent de feminici i coordinar els diferents actors institucionals implicats i tota l'atenció individual, familiar i comunitària necessària.

Ampliar els recursos bàsics per la recuperació

- ❖ Augmentar el número de places d'acollida per a dones i fills/es víctimes de violència masclista. Pel 2016 es preveu l'ampliació de 6 pisos de llarga estada, per la resta d'anys es calcularà durant el 2016.
- ❖ Revisar els criteris d'accés a pisos de protecció social per augmentar la cobertura en casos que tradicionalment han quedat exclosos, informant a les dones de les possibilitats d'accés.
- ❖ Impulsar la inclusió de protocols contra les violències masclistes a les empreses (clàusules d'igualtat, contra l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de gènere), tant les públiques com amb les contractades per l'ajuntament. I garantir l'atenció especialitzada a les violències en aquest àmbit en els diferents serveis municipals.
- ❖ Reforçar i impulsar nous projectes de formació ocupacional i d'inserció laboral per les dones que viuen o surten de qualsevol situació de violència masclista.

Donar suport a la societat civil organitzada i a les persones de l'entorn de les dones

- ❖ Paral·lelament a tot el reforç que es dedicarà per garantir uns serveis públics de major qualitat en l'atenció a les violències masclistes, augmentar la coordinació i el suport a les entitats socials pel treball imprescindible i complementari als serveis públics que realitzen d'atenció i d'acompanyament a les dones i als infants i adolescents en situacions de violència.
- ❖ Enfortir a través del treball comunitari dels PIADS la informació i assessorament a les persones del entorn de les dones en quan al seu rol en les situacions de detecció de violència masclista.

Reforçar i definir els criteris d'intervenció per la recuperació de la Infància i adolescència

- ❖ Iniciar un grup de treball entre tècniques dels diferents serveis implicats que al llarg del 2016 revisi i millori el model d'atenció a la infància i adolescència víctimes de violències masclistes.
- ❖ Definir criteris per la detecció i l'exploració en el tractament dels infants i els/les adolescents, mitjançant la coordinació i el treball en xarxa en l'atenció entre els Centres de Serveis Socials i el SARA.
- ❖ Avançar en un procediment de seguiment a mig i llarg termini dels i les infants i adolescents que hagin estat víctimes de violència masclista per assegurar la

seva total recuperació.

- ❖ Garantir des del treball comunitari dels PIADs i amb major formació al professorat, monitors de lleure i altres actors clau una millor detecció de les violències masclistes que puguin viure els i les infants i adolescents.
- ❖ Reforçar els mecanismes de seguiment des de les escoles, centres oberts i entitats de lleure amb aquells infants i adolescents que s'hagi detectat que viuen situacions de violència masclista.

Actuacions vinculades amb el sistema judicial

- ❖ Establir un diàleg amb la judicatura de Barcelona per assolir millores en els processos judicials evitant la doble victimització de les dones (revictimització), per obrir espais d'interlocució, coneixement mutu i treball conjunt d'anàlisi de les situacions, i col·laborar en la formació de l'estament judicial en el procés de la dona.
- ❖ Impulsar i recolzar els projectes d'acompanyament en el procés judicial, en el que les entitats de dones realitzin un acompanyament qualificat, informant a la dona i vinculant-la a la xarxa d'atenció.
- ❖ Personar-se com a acusació particular en els procediments penals en el cas de lesions greus o d'assassinat o temptativa d'homicidi de la dona, coordinant amb altres administracions els procediments per aconseguir el consentiment de les famílies.

Actuacions per visibilitzar i reforçar la intervenció en matèria de violència sexual i comunitària

- ❖ Garantir els drets de les dones víctimes de tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual a partir d'establir procediments coordinats d'abordatge: circuit, formació als actors implicats en la intervenció, instruments de protecció a la víctima, reforç del rol de les entitats socials etc.
- ❖ Millorar els protocols d'atenció i recuperació de les dones i adolescents que han viscut agressions i assetjament sexual i impulsar el seu abordatge en col·laboració amb altres actors.
- ❖ Obrir dues línies d'intervenció, una en matèria de Matrimonis forçats i una altra en matèria de casos de Mutilació genital femenina, comptant amb tots els actors socials i institucionals de la ciutat que han impulsat alguna línia d'actuació o que poden fer-ho a mig i llarg termini, com ara el sistema educatiu, sanitari, el teixit associatiu, entre altres.

3. SISTEMA DE PREVENCIÓ

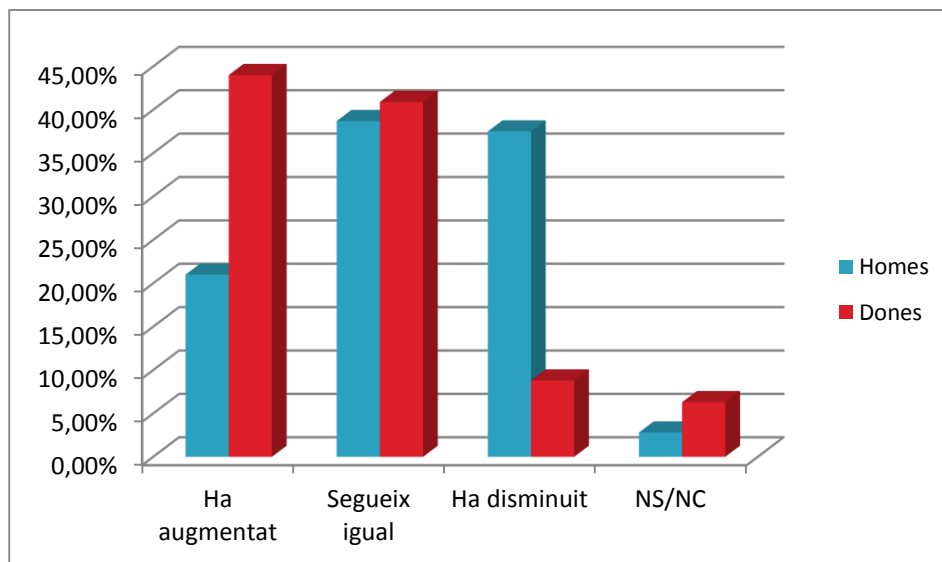
Diagnòstic del sistema de prevenció

Les dades oficials d'assassinats, agressions o denúncies ens mostren que hi ha moltes tipologies i àmbits on es donen les violències masclistes i que es tracta d'un fenomen transversal que afecta a persones de diferents orígens nacional i/o ètnics, edats o classes socials. Aquestes violències però sovint són naturalitzades o invisibilitzades, i cada cop més el treball de desemmascarar-les i de prevenir-les s'enfronta al sorgiment de nous mites: que moltes denúncies són falses, que es sobredimensiona la problemàtica, la poca credibilitat que es dóna a les paraules de les dones, que la igualtat ja està assolida, etc. Aquests mites han calat en el discurs d'alguns/es professionals i de part de la ciutadania i tot i que no es sostenen en les dades oficials, suposen un greu obstacle.

De manera afegida hi ha una percepció de que aquesta violència disminueix, percepció que es contradiu amb les dades actuals de prevalença. En aquest sentit, per exemple, davant la pregunta *“Creu que els darrers anys aquest tipus de violència ha augmentat, segueix igual o ha disminuït a Barcelona?”* la resposta varia considerablement en funció del sexe. Mentre el 44% de les dones considera que ha augmentat, només el 21% dels homes pensa el mateix. Per altra part, el 37,5% dels homes i només 8,8% de dones opina que ha disminuït.

Gràfic 7. Evolució passada de la violència masclista per part de parelles i ex-parelles. 2009.

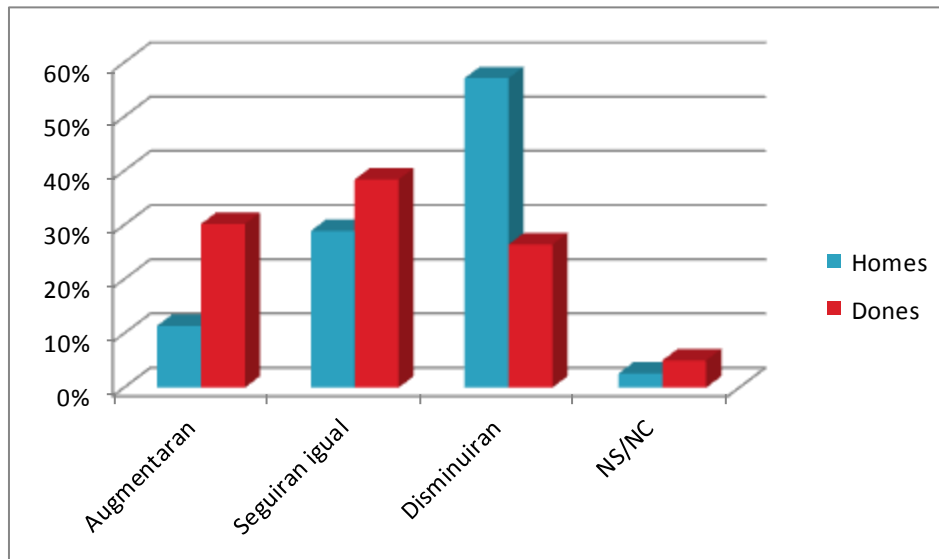

Font: Enquesta de violència masclista a Barcelona 2010. Ajuntament de Barcelona.

Les expectatives de que aquesta violència es redueixi depèn dels esforços de molts actors de la ciutat i en bona part del treball de prevenció que realitzem. Actualment però davant la pregunta *“Els propers anys, creu que aquest tipus de violència augmentarà, seguirà igual o disminuirà a Barcelona?”*, les dones mostren una visió menys optimista que els homes. Mentre que el 57,10% dels homes pensen que disminuirà; entre les dones el 30,2% pensen que augmentarà i el 38,4% que seguirà igual.

Gràfic 8. Evolució futura de la violència masclista per part de parelles i ex-parelles. 2009.

Font: Enquesta de violència masclista a Barcelona 2010. Ajuntament de Barcelona.

La població jove és el grup social diana per excel·lència pel que fa a la prevenció a llarg termini d'aquest fenomen. Si s'analitzen els principals estereotips entorn als agressors en la població jove de la ciutat es pot comprovar que es mantenen certes creences. Així, davant l'afirmació "els agressors solen tenir alguna malaltia mental" el 41,5% d'ells i el 38% d'elles hi estan molt o bastant d'acord. Pel que fa a la frase "hi ha més agressors entre els estrangers que entre els espanyols", el 39,8% dels nois i el 35,6% de les noies hi estan molt o bastant d'acord.

Si es tenen en compte els principals estereotips entorn a les víctimes, davant l'afirmació "les dones que pateixen maltractament el consenten perquè són dependents econòmicament" el 57,2% de les noies i el 52% dels nois hi estan molt o bastant d'acord. Pel que fa a les frases "les dones que pateixen o han patit maltractament solen tenir un nivell formatiu baix" i "les dones que pateixen maltractament és perquè ho consenten" ells hi estan lleument més d'acord que elles.

El nivell de tolerància entre els i les adolescents i joves als diferents tipus de maltractament en les relacions de parella, tant la violència verbal, amb un 93%, com la violència física-sexual, amb un 97%, mostren nivells molt alts de rebuig. Malgrat això, el mal ambient i el control de la parella són les formes de violències més justificades i tolerades entre la població adolescent i jove. De fet, el 58% considera acceptable o

inevitable el mal ambient de parella o de la llar en determinades circumstàncies i el 37% troba acceptable el control de la parella.

Per treballar amb la població jove a les escoles, l'Ajuntament de Barcelona està implementant la prova pilot del programa *Xarxa d'Escoles i Instituts per a la Igualtat i la no Discriminació* amb la finalitat de donar a conèixer els fonaments i prevenir les relacions de domini i subordinació per raó de sexe-gènere, d'origen, funcionalitat, diversitat sexual i de gènere o qualsevol altra. També s'han realitzat tallers de prevenció per a adolescents i joves a les escoles a través del programa "Paranys de l'Amor" i s'han adreçat a adolescents nois i noies una campanya de difusió dels serveis específics d'atenció per violència masclista (SARA jove i SAH jove), que es va implementar en col·laboració amb els centres d'educació secundària de la ciutat

Per avançar cap a la prevenció i la sensibilització es compta actualment amb el projecte "Canviem-ho, Homes per l'equitat de gènere" que si bé té l'objectiu de prevenir les conductes violentes dels homes i qüestionar el model de masculinitat hegemònica, és un programa petit que realitza un numero reduït d'accions l'any. S'ha col·laborat amb els Programes d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR) en el projecte de preparació al naixement adreçat a pares.

L'Acord ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones -impulsat l'any 2000 pel Consell de les Dones de Barcelona, i orientat a implicar la ciutadania i les entitats de la ciutat en un compromís col·lectiu per l'eradicació de les violències masclistes des de la sensibilització i la prevenció- és una via important del treball de prevenció i sensibilització. 658 entitats de la ciutat estan adherides a l'Acord ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones. **Aquest acord però requereix de més impuls, i d'espais de coordinació i treball en xarxa entre les pròpies entitats.**

També s'ha d'avançar cap a la recollida d'informació sistemàtica sobre la demanda de les escoles, entitats o empreses de cursos o accions de sensibilització i formació a la ciutat i per districtes, ja que a dia d'avui no es disposa d'aquesta informació. Així mateix cal ordenar les intervencions que es fan perquè s'ofereixen programes diversos en un mateix centre educatiu per part de diferents entitats, altres no reben cursos ni tallers, i a vegades les intervencions es solapen amb la posada en marxa de la prova pilot del programa *Xarxa d'Escoles i Instituts per a la Igualtat i la no Discriminació*. També caldrà avançar en la prevenció en l'àmbit de les xarxes socials 2.0.

Així doncs, és necessari **continuar impulsant accions de sensibilització** i més important encara **planificar de manera clara i ordenada les accions que es fan actualment per part de diferents actors i definir una previsió de totes aquelles accions que serien**

necessàries en un futur proper. Les campanyes específiques adreçades a la població jove a través dels espais habituals d'interrelació que fan servir (espais de lleure, d'oci, educatius) serà, per exemple, un àmbit important on intensificar les actuacions. En aquest sentit, cal seguir apostant per un veritable canvi en l'estructura de valors de la societat i per potenciar el treball en xarxa i comunitari. Creiem que les violències masclistes en les seves múltiples formes no són només una expressió extrema de la desigualtat que cal eradicar, sinó que impliquen un dèficit democràtic i de ciutadania sobre el qual és imprescindible actuar: amb violència es debilita fortament la democràcia, la llibertat i la dignitat de totes i tots.

Actuacions de millora

Davant les llacunes actuals del sistema de prevenció de la violència masclista proposem desplegar al llarg d'aquests propers 4 anys les següents actuacions.

<i>Actuacions per avançar cap a una estratègia compartida de prevenció</i>
❖ Definir una estratègia de prevenció contra el sexisme que aglutini i planifiqui totes les actuacions i projectes que actualment es realitzen des de l'ajuntament i les que serien necessàries en endavant per fer front a aquest fenomen en els diferents àmbits de la vida social i comunitària, potenciant el paper de les entitats.
❖ Actualitzar i impulsar l'Acord Ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones perquè esdevingui un espai de participació potent, de cooperació públic-privada i d'acció conjunta entre institucions i organitzacions de la ciutat que treballen per construir una Barcelona lliure de violència masclista.
❖ Definir la línia d'intervenció en matèria de coeducació juntament amb la regidoria d'educació i el IMEB per intervenir en les escoles bressol de titularitat pública.
❖ Posar en marxa mesures per prevenir i abordar les violències masclistes entre el jovent a les xarxes socials i via telèfon mòbil.
❖ Definir i desplegar línies d'intervenció i protocols de resolució de conflictes per la prevenció de les violències masclistes en espais esportius, espais de lleure i activitats extraescolars, i altres espais comunitaris.
❖ Desenvolupar en els diferents centres juvenils de la ciutat programes d'educació afectiva-sexual i de prevenció de les violències masclistes on es treballi per la igualtat real i efectiva, amb una perspectiva feminista i no criminalitzadora de les opcions sexuals i identitats diverses i on es proporcioni informació sobre els mètodes anticonceptius no agressius.
❖ Formar als diferents actors socials i educatius en la prevenció de la violència

masclista, amb una formació específica sobre el comportament de la violència masclista a través de les xarxes digitals.

Actuacions de sensibilització social i per una comunicació no sexista

- ❖ Impulsar una sèrie de campanyes durant el mandat: de lluita contra les violències masclistes, per unes festes lliures de violències masclistes involucrant a les entitats de la ciutat i als actors de l'oci diürn i nocturn de la ciutat, per conscienciar sobre els efectes del model de relacions sexo-afectives que tinguin com a població diana als i les joves, de joguines no sexistes, i de conscienciació i prevenció del bullying masclista i sexista a dones joves i pertanyents als col·lectius LGTBI als centres d'ensenyament i formació.
- ❖ Establir convenis i clàusules amb els mitjans de comunicació que reben fons de l'ajuntament per tal de que intensifiquin la seva incidència en la prevenció del sexisme i assumeixin les recomanacions pel tractament de la violència masclista en els mitjans de comunicació.
- ❖ Garantir que la comunicació de l'Ajuntament (xarxes socials, webs, etc.) assumeixi la lluita contra el masclisme.
- ❖ Garantir que en els espais de titularitat i propietat pública, especialment a l'espai públic i al Metro de Barcelona, no es cedeixen espais per a anuncis publicitaris amb contingut sexista ni que fomentin la discriminació per motius de gènere o orientació sexual.

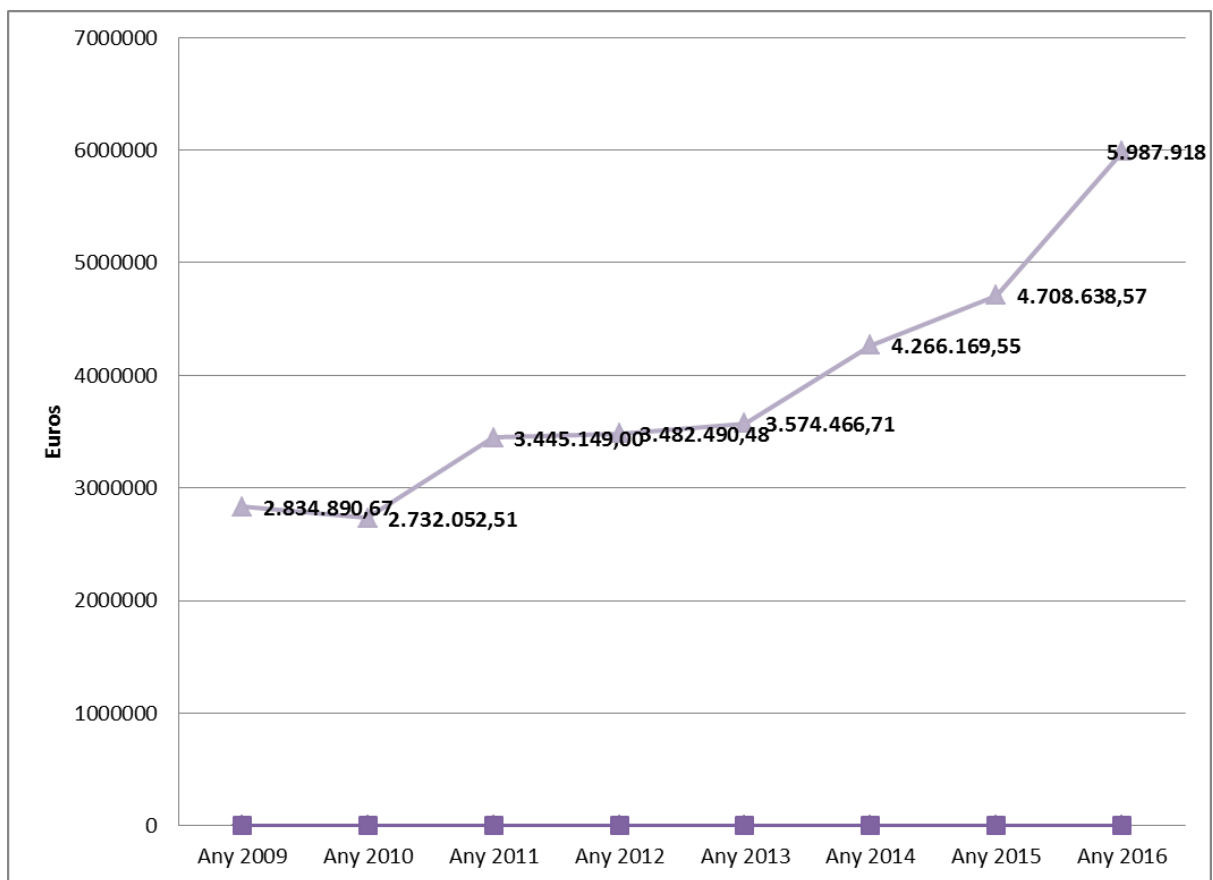

4. EVOLUCIÓ PRESSUPOST INICIAL PROGRAMA VIOLÈNCIA MASCLISTA 2009 - 2016

L'increment pressupostari dels programes de violència entre el 2015 i el 2016 serà de 1.279.280 € que suposa un increment d'un 27% respecte a l'any anterior.

Gràfic 9. Evolució del pressupost. 2009-2016

Detall de la distribució del pressupost per conceptes 2009-2015

Recurs	Any 2015	Any 2014	Any 2013	Any 2012	Any 2011	Any 2010	Any 2009
Equip d'Atenció a les Dones/ Servei d'Atenció Recuperació i Acollida (SARA)	1.359.472,61	1.222.972,61	894.057,7	869.291,79	999.880,00	1.010.749,84	1.057.929,59
Jornades, premis, estudis, guies, i altres	485.147,62	257.698,23	107.143,13	67.353,92	14.110,03	7.500,00	7.500,00
Circuit i Acord Ciutadà	40.000,00	40.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	24.100,00	65.666,83
Projectes de prevenció violència (xarxa escoles, tallers escoles)	143.507,55	101.744,66	99.730,05	61.257,42	52.565,82	52.340,00	60.757,80
Punts d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD)	677.337,51	653.849,08	648.922,24	708.796,87	679.101,94	669.734,00	677.931,67
Recursos acolliment	1.604.658,83	1.587.479,07	1.374.683,59	1.363.067,96	1.265.151,41	587.645,12	598.021,93
Servei d'Atenció a Homes (SAH)	186.310,45	185.425,84	146.240,00	146.240,00	313.239,80	330.383,55	317.482,85
Servei d'Atenció a Nens i Nenes (SAN)			145.490,00	145.383,00			
Subvencions	212.300,00	192.000,00	123.200,00	86.100,00	86.100,00	49.600,00	49.600,00
TOTAL	4.708.734,57	4.266.169,55	3.574.466,71	3.482.490,96	3.445.149,00	2.732.052,51	2.834.890,67

Increment pressupostari 2016

La previsió d'increment és de 1.279.280 €. Aquest increment es destinarà principalment a:

- La millora dels serveis de detecció, atenció i recuperació: PIAD's, SARA i SAH segons les propostes incloses en aquesta mesura.
- L'increment de places d'acollida.
- El reforçament de la sensibilització i coresponsabilitat ciutadana i la prevenció.

El detall actual de la previsió pel 2016 dividit per partides econòmiques és el següent:

DESC ECONÒMIC	Total
Reunions, conferències i cursos	119.700,00
Despeses compra serveis	19.000,00
Formació de personal	4.200,00
Treballs tècnics	143.500,00
Estudis	75.068,64
Altres contractes de serveis municipals	210.900,00
Contractes d'acció social	3.553.000,00
Consorti de Serveis Socials	931.000,00
Ajuts a famílies	95.000,00
Ajuts per a allotjaments	450.000,00
Subvencions per convocatòria a instit.se	270.000,00
Convenis amb instit. sense afany lucre	116.550,00
	5.987.918,64